

De
Samvirkende
Købmænd

Analyse:

Danskerne ser blidt på butikstyveri

Resumé

Antallet af anmeldte butikstyverier i Danmark er vokset voldsomt på ganske få år. Det kan have mange forklaringer, og danskernes privatøkonomiske situation som følge af flere års inflation er en oplagt forklaring.

Men det er næppe hele forklaringen: I foråret 2024 viste en undersøgelse fra Trygfonden, at danskerne ser meget mildere på lovovertrædelser som butikstyveri end for blot få år siden.

DSK har gennemført en undersøgelse for at trykteste den udvikling i danskernes lovmoral. Og billedet er helt entydigt: Næsten fire ud af ti danskere accepterer i en eller anden grad butikstyveri – og hver tiende danskere mener, at butikstyveri "altid" eller "ofte" eller "af og til" kan forsvares, mens 28 pct. svarer, at butikstyveri "sjældent" kan forsvares.

Danskernes accept af butikstyveri i et eller andet omfang er med andre ord ganske høj, hvilket også kan medvirke til det stærkt stigende antal butikstyverier gennem de seneste par år.

Butikstyveri accepteres i stigende grad af danskerne

De senere år er antallet af anmeldte butikstyverier vokset meget voldsomt – og tallene for 2024 peger på, at også dette år kan tegne sig for en ny rekord i antallet af butikstyverier.

Hvis man forsigtigt antager, at antallet af anmeldte butikstyverier i fjerde kvartal af 2024 ligger på niveau med gennemsnittet for de tre foregående kvartaler, kan der forventes over 27.000 anmeldte butikstyverier i 2024. Det er en stigning på over 12 pct. fra rekordåret 2023.

Forventet udvikling i antal anmeldte butikstyverier, 2023-2024

År	Antal
2023	~24.600
2024 (forventet)	~27.800
Forventet ændring 2023-2024	+ 13 pct.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF12 og egne beregninger.

Note: Tallene for 2024 er fremkommet ved en fremskrivning, der er baseret på en beregning af det forventede antal butikstyverier i fjerde kvartal af 2024, hvorefter dette forventede antal er lagt sammen med de faktiske anmeldelser i de tre første kvartaler af 2024. Forventningen til fjerde kvartal er fremkommet ved at fremskrive udviklingen i fjerde kvartal af 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 og 2023, hvortil er lagt vækstraten for antallet af anmeldelser af butikstyverier i første til tredje kvartal i 2024. Alle tal er i tabellen afrundet.

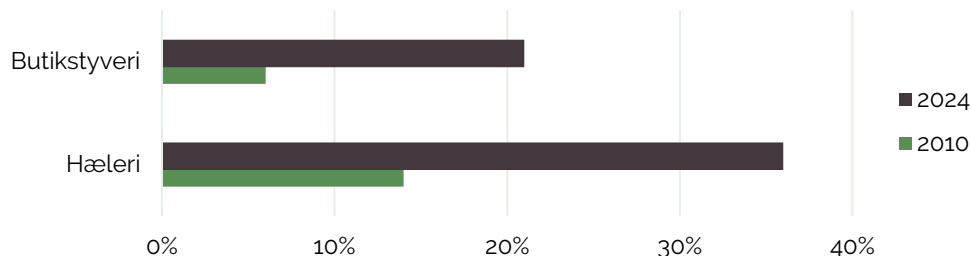
Noget tyder således på, at danskernes holdning til butikstyverier er under forandring, og at fænomenet i stadig stigende grad accepteres eller i det mindste tolereres.

En stigende accept af butikstyverier?

Trygfonden gennemførte i foråret 2024 en undersøgelse, der viste, at stadig flere af danskerne i et eller andet omfang har en accept af butikstyverier og hæleri.

I Trygfondens undersøgelse beskrives udviklingen som "et skred i lovmoralen" – og meget tyder på, at der bestemt er noget om det, og at skredet muligvis er endnu større, end Trygfondens undersøgelse afslører.

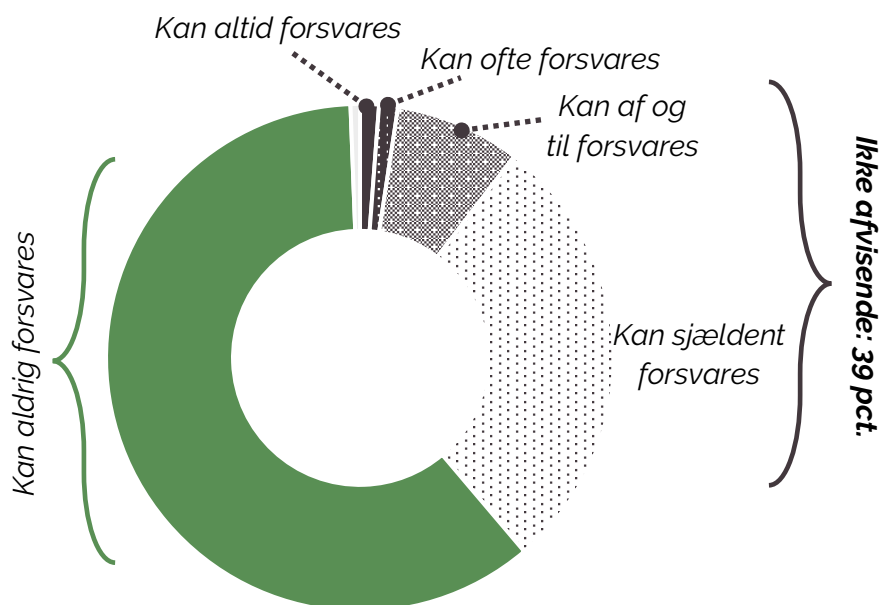
Andel, der ikke er helt afvisende over for... (2010 hhv. 2024)

Kilde: Andersen, J., Andersen, J.G., Hede, A., Danneris, S. & Madsen, P.G.H. (2024): Tillid i Danmark 2024. Trygfondens tryghedsmåling 2024, s. 61.

DSK gennemførte i slutningen af oktober 2024 en pilotundersøgelse med fokus på at kortlægge danskernes syn på butikstyverier og hæleri. Undersøgelsen viste, at hele 39 pct. af danskerne – næsten fire ud af ti – ikke er fuldkommen afvisende over for butikstyveri.

Hvordan opfatter du butikstyveri?

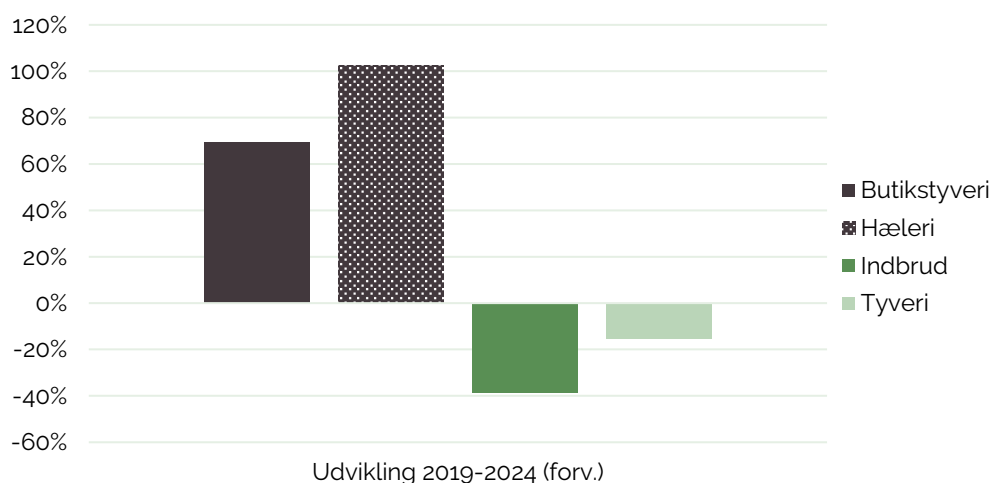

Kilde: Norstat for DSK, oktober 2024. N = 503.

Og danskernes accept af butikstyverier er tilsyneladende større end af tyveri i almindelighed: Undersøgelsen viste således, at 10 pct. af danskerne har en relativ høj accept af butikstyverier – dvs. har svaret, at butikstyveri altid, ofte eller af og til kan forsvares. I undersøgelsen blev der på fuldstændig lignende vis spurgt til tyveri i almindelighed, men her havde kun 5 pct. har en tilsvarende, relativt høj accept. Samtidig er andelen, der er fuldkommen afvisende større, når der spørges til tyveri i almindelighed, end når der spørges specifikt til butikstyveri. Selvom der er tale om en mindre undersøgelse, peger dette tydeligt i retning af, at selvom danskerne ikke mener at tyveri som sådan er i orden, men at der er en vis tolerance over for fænomenet butikstyveri.

Dette understøttes i øvrigt også af, at megen "hverdagskriminalitet" faktisk er i tilbagegang – bortset fra butikstyverier og hælerier, hvor antallet dog er meget lille, hvorfor selv små udsving procentuelt kan få stor betydning. Dette viste DSK også i en analyse i september 2024.

Udvikling i antal anmeldte, borgernære forbrydelser, 2019-2024

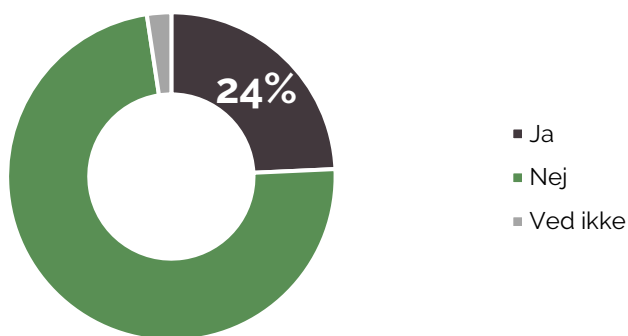
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF11 og egne beregninger

Note: I "Indbrud" er defineret som summen af anmeldelser af "Indbrud i forretning, virksomhed mv.", "Indbrud i beboelser" og "Indbrud i ubeboede bebyggelser"; "Tyveri" er defineret af summen anmeldelser af "Tyveri fra bil/båd mm.", "Tyveri/brugstyveri af cykel", "Tyveri/brugstyveri af knallert", "Tyveri/brugstyveri af andet" og "Andre tyverier". Tallet for 2024 er et konservativt estimat, der baserer sig på en antagelse af, at antallet af anmeldelser i anden halvdel af 2024 er det samme som antallet af anmeldelser i første halvdel af 2024, dvs. at det antages, at udviklingen går i stå, uanset om den har været op- eller nedadgående de foregående år. Figuren er en gengivelse fra DSK's analysenotat "Hverdagens kriminalitet er faldende – undtagen butikstyveri", september 2024.

Butikstyveri er udbredt – også selvom vi ikke vil forsvare det

I undersøgelsen svarer næsten hver fjerde, at de på et tidspunkt har taget noget fra en butik uden at betale for det. Dette gælder i øvrigt især for mænd og for de 30- til 60-årige.

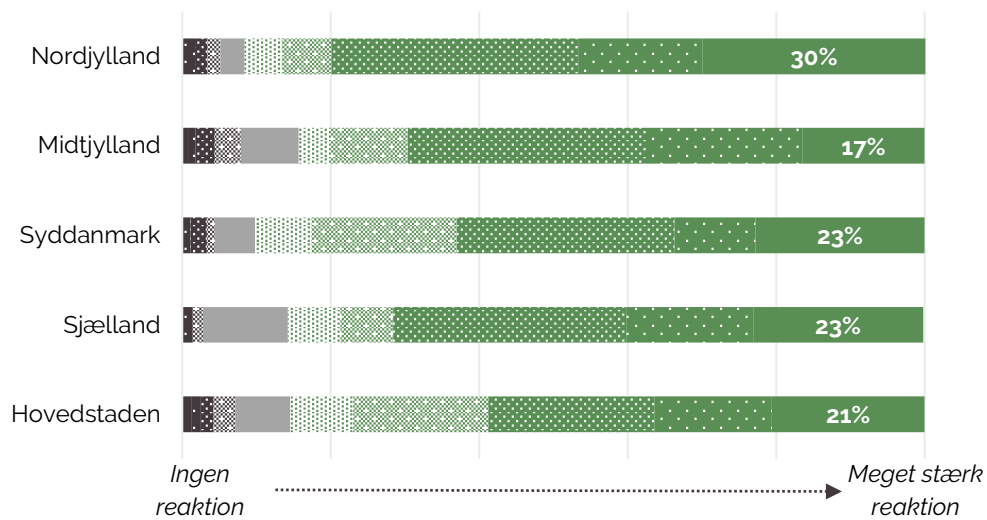
Har du nogensinde prøvet at tage noget fra en butik uden at betale for det?

Kilde: Norstat for DSK, oktober 2024. N = 503.

De midtjyder, der har deltaget i denne undersøgelse, har i øvrigt tilsyneladende i højere grad end andre har konkret, praktisk erfaring med butikstyveri – og det er også i Midtjylland, at den laveste andel vil reagere kraftigt, hvis man oplever et butikstyveri begået af en nær relation som f.eks. en ven. Her er nordjyderne omvendt dem, hvor flest ville reagere skarpt.

På en skala fra 1 til 10, hvordan vil du forvente at reagere, hvis du oplever et butikstyveri begået af en nær relation, som f.eks. en god ven?

Kilde: Norstat for DSK, oktober 2024. N = 503.

DSK MENER

Det er tydeligt, at den problematiske udvikling i butikstyverieret ikke kun er et dansk fænomen, og vi ved, at der er en betydelig overrepræsentation af udenlandske statsborgere blandt butikstyverne. Det peger i retning af, at det er nødvendigt, at problemet også håndteres internationalt, hvis udviklingen skal vendes.

Derfor foreslår DSK, at

- Der skal skabes bedre rammer for forebyggelse af butikstyverier, f.eks. gennem bedre adgang til brug af nye teknologier både hos myndigheder og butikker.
- Købmændenes muligheder for at få dækket tab ved butikstyverier skal forbedres – f.eks. ved at skabe mulighed for løntilbageholdelse og ved at etablere en kriminalitetsfond.
- Udfordringen med butikstyverier bør tages op på EU-niveau med henblik på både at dele erfaringer og på at genoverveje, om de eksisterende retspolitiske rammer, Schengen-samarbejdet mm. er tilstrækkelig gearet til at håndtere udfordringen.

Om dette notat

Dette notat er udarbejdet af De Samvirkende Købmænd (DSK). DSK har eksisteret i over 100 år som brancheorganisation og repræsenterer i dag næsten 1.500 supermarkeder, discountbutikker, nærbutikker og convenience i Danmark. Vi arbejder løbende for at forbedre rammerne for de danske købmænd – også ved at skabe og dele viden og indsigt om emner, der har relevans for købmændenes dagligdag og forretning.

Denne analyse er udarbejdet i november 2024 af analysechef Morten Jarlbæk Pedersen. Det er tilladt at citere fra denne analyse med henvisning til DSK.